

יום ה', ט' בטבת תשע"א (16 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

קמת ותורה

[מנשה ואפרים]

בתחילת הפרשה שנקרא בשבת הקרובה, פר' "ויחי" (המסיימת את חומש 'בראשית') בה יעקב מברך את הבנים – שבטי ישראל – טרם פטירתו – יעקב מבשר ליוסף בנו שבא לבקרו עם שני ילדיו, שהוא (יוסף) יזכה לשתי נחלות בארץ-ישראל: "וְעַתָּה שְׁנֵי-בְנֵיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד-בְּאֵי אֶלְדֵי מִצְרַיִמָה--לִי-הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה--כְּרֵאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ-לִי." [בראשית מ"ח 5]

ויש להבין – מדוע דווקא יוסף זכה לשתי נחלות ולא שאר אחיו? ומדוע יעקב משווה את אפרים ומנשה לראובן ושמעון דווקא?

ונראה לומר, ש**ביוסף היו שתי תכונות שונות** ואולי אף מנוגדות. **מצד אחד**, היה **שם שמיים שגור על פיו**, והיה לו התורה של אביו. התרגום מפרש את הביטוי "**בן זקונים**" [וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת-יוֹסֵף מִכָּל-בְּנָיו--כִּי-בְנֵי-זָקִינִים הוּא לוֹ ...] [שם ל"ז 3] – "בן חכים" שלמד יוסף תורה עם אביו. וגם יעקב אהב את יוסף מכל בניו כי היה דומה לו בתמימות ובתורה. **מאידך**, "**יוסף ... הוא המְשַׁבֵּיר לְכָל-עַם הָאָרֶץ...**" [שם מ"ב 6]. יש לו **יכולת מעשית והתעסקות עם דברים חומריים**. ושורש הכל הוא אחד – "בכל דרכיך דעהו", "וכל מעשיך יהיו לשם שמיים". יוסף ידע שאין סתירה אמיתית בין שני הערכים, כשהם יונקים ממקור אחד ומכוונים לתכלית אחת – לקדש שם שמיים בעולם.

אבל להיות יוסף, זה לא פשוט. לא כל אחד יודע ויכול לשלב בתוכו את שני המרכיבים האלה.

לכן, יוסף חייב להתפצל לשניים. **הכח המעשי שלו – ממשיך במנשה הבכור, והכח הרוחני שלו – ממשיך באפרים**. לכן, גדעון המנהיג הגדול – יצא ממנשה, ויהושע בן נון, שהיה תלמידו של משה ולא מש מתוך האוהל – יצא מאפרים. כמובן, שגם במנשה היתה תורה ויראת שמיים, כמו שהיה בגדעון, שלא היה סתם מנהיג מדיני ומצביא גדול. וכן באפרים היתה יכולת מעשית, כמו שהיתה ביהושע שנלחם בעמלק וב-31 מלכים בכיבוש הארץ. **אבל עיקר הכח של מנשה וגדעון היה בצד המעשי, ועיקר הכח של אפרים ויהושע היה בצד הרוחני**. ורק ביחד – בונים את בית ישראל.

והסיבה שיעקב משווה את אפרים ומנשה דוקא לראובן ושמעון, מפני שראובן ושמעון היו לכאורה הפכים בתכונותיהם. ראובן היה בעל רגישות גבוהה ואחריות אישית, כפי שבא לידי ביטוי בהצלת יוסף ובאחריות על בנימין ובעוד עניינים. כלומר, הוא היה רגיש מאד ועדין נפש. ואילו שמעון היה קנאי ובעל חימה ופועל במהירות ובעוצמה. כלומר, לראובן היתה יותר נטיה רוחנית שקשורה בעדינות הנפש, ואילו לשמעון היתה יותר נטיה מעשית הקשורה בקנאות ופעלתנות מעשית.

יעקב מברך את בני יוסף – מנשה ואפרים – שיפעלו ביחד ולשם שמיים כל אחד בתכונתו ומעשיו מתוך הרמוניה ואחדות. כי לכל דבר ולכל תכונה יש מקום – בתנאי שהכוונה היא לשם שמיים על-פי התורה והמצוות. לכן יעקב מברך את נכדיו, שלמרות (בזכות?)

"לו--עמי שמע לי ישראל בְּדַרְכֵי יְהוָה. כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אֶכְנִיעַ וְעַל צְרִיהֶם אָשִׁיב יָדַי."

מתוך פרק התהלים [פ"א 14-15] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום חמישי בשבת

כניסת השבת	(ב"ש): 16 ¹⁷	(י-ם): 16 ⁰³	(ת"א): 16 ¹⁶	(חיפה): 16 ⁰⁶
צאת השבת	(ב"ש): 17 ¹⁶	(י-ם): 17 ¹⁸	(ת"א): 17 ¹⁹	(חיפה): 17 ¹⁷

יום נעים, צום קל ושבת שלום ומבורך!

פרשת השבוע: "**וַיְחִי**" [בראשית מ"ז 28 – נ' 26]

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל.

